

vergadering **C293**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 2 juni 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de literaire organisaties in financiële nood – 2953 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de subsidies voor literaire organisaties – 2955 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de open brief van State of the Arts aan de landschapscommissie – 3012 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de open brieven van State of the Arts en het Platform voor audiovisuele en mediakunsten – 3023 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over Working in the Arts en de ondersteuning van kunstenaars in hun loopbaan – 3024 (2021-2022)	16

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de literaire organisaties in financiële nood – 2953 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de subsidies voor literaire organisaties – 2955 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, in Vlaanderen en Brussel zijn zes organisaties werkzaam die de Nederlandstalige literatuur in al haar genres ondersteunen en helpen verspreiden tot bij lezers en toehoorders. Het gaat over het Poëziecentrum, Vonk & Zonen, PEN Vlaanderen (Poets, Essayist and Novelists), Passa Porta, Villa Verbeelding en Behoud de Begeerte. Literatuur ligt doorgaans in de boekhandel te wachten op een koper, maar deze zes spelers brengen literatuur op een actieve wijze naar het publiek. Ze brengen de vonk van de literatuur over en zijn de maatschappelijke brandversneller die het letterenbeleid van de overheid doet oplichten voor een breed publiek. Als die organisaties niet bestonden, zou de minister ze moeten uitvinden. Maar in de hoorzitting in de commissie Cultuur van 12 mei trok Literatuur Vlaanderen aan de alarmbel. De financiële nood is te groot en te structureel. Het jarenlang uitblijven van de indexering van de werkingsmiddelen wreekt zich, en nu dubbel zo hard door de hoge inflatie. Zowel qua lonen als qua werkingsmiddelen wordt de situatie onhoudbaar.

De integratie van de overdracht van de DAC-middelen (derde arbeidscircuit) betekent ook extra loonkosten voor de betrokken organisaties, met name voor het Poëziecentrum en Villa Verbeelding. Daarnaast kloppen, naast de huidige zes, ook nog zes andere spelers aan de deur bij Literatuur Vlaanderen om middelen. Het moet gezegd dat ook die nieuwe spelers een waardevolle werking hebben.

Literatuur Vlaanderen maakte een duidelijk financieel plaatje en vraagt een versterking van deze post van 853.000 euro. We willen er ook op wijzen dat die verzuchting niet nieuw is en al in het meerjarenplan werd uitgesproken. De nood is van die orde dat het voortbestaan van de organisaties bedreigd is en dus heel wat kansen voor Vlaamse auteurs op de tocht staan.

Minister-president, erkent u de waarde van de zes spelers voor het literaire landschap? Erkent u het precaire van hun financiële situatie? Hoe zult u tegemoetkomen aan de geuite verzuchtingen, en op welke termijn? Wat zult u ondernemen om te investeren in nieuwe spelers die het literatuurlandschap kunnen verrijken?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Minister-president, ik heb een zeer gelijkaardige vraag. We hebben onlangs inderdaad een hoorzitting gehad met Literatuur Vlaanderen over hun jaarverslag 2021. Zij braken daar uitdrukkelijk en terecht een lans voor de intermediaire literaire organisaties die auteurs en lezers met elkaar in verbinding brengen en die op die manier literatuur toegankelijk maken voor een breed publiek. Literatuur heeft immers pas echt een maatschappelijke waarde als ze gelezen wordt en daarin spelen de leesbemiddelaars een cruciale rol, zoals ook bleek uit Nederlands wetenschappelijk onderzoek, 'Naar een versterking van de veerkracht van de boekenwereld na COVID-19' van professor Geert Buelens en anderen. Ook in het kader van het Leesoffensief, dat u en minister Weyts in

december 2021 lanceerden, speelt dat hele literaire middenveld, als we het zo even mogen noemen, een cruciale rol.

De literaire organisaties hebben een beleidsplan ingediend voor de periode 2023-2027 en die plannen moeten nu beoordeeld worden door Literatuur Vlaanderen, dat voor het einde van deze maand een beslissing moet nemen. Naar aanleiding van de analyse en beoordeling van de beleidsplannen merkt Literatuur Vlaanderen terecht op dat de subsidiebedragen van die organisaties al jaren bevroren zijn, waardoor ze hun werkgeversverplichtingen ten opzichte van hun personeel niet meer kunnen nakomen, en dat zelfs het voortbestaan van de organisaties op het spel kan staan. In de kunstensector wordt het loonaandeel binnen de subsidie-enveloppes wel aangepast aan de gezondheidsindex. En we weten nu allemaal hoe belangrijk dat is in tijden van hoge inflatie. Ook het loonaandeel van het personeel van Literatuur Vlaanderen zelf wordt in de dotatie geïndexeerd. Maar voor die literaire organisaties is dat niet het geval. U huldigt als minister-president en als minister van Cultuur het fair-payprincipe. U hebt dat al dikwijls gezegd. U hebt dat als een prioriteit naar voren geschoven in het kunstenbeleid, maar in deze sector komt dat zwaar onder druk te staan.

Literatuur Vlaanderen bezorgde onze commissie een budgetoefening om de meervraag van ruim 850.000 euro te onderbouwen. Er werden naast de bestaande zes organisaties die mevrouw Meuleman opsomde, immers nog aanvragen ingediend door een aantal nieuwe organisaties, onder andere door Strip Turnhout, dat momenteel een overgangssubsidie krijgt via de zogenaamde Lottomiddelen.

Wij hebben aan Literatuur Vlaanderen gevraagd of de problematiek al met u en het departement besproken was tijdens de onderhandelingen over de recente beheersovereenkomst. In hun antwoord benadrukten zij dat u de terechte vraag wel wilde ondersteunen, maar blijkbaar teruggefloten zou zijn door de Inspectie van Financiën. Voor eind juni moet Literatuur Vlaanderen een beslissing nemen over de ingediende aanvragen, dus een oplossing dringt zich op.

Minister-president, wat was de reden voor de Inspectie van Financiën om geen budgetverhoging toe te staan voor die literaire organisaties? Welke oplossing ziet u om aan de terechte vraag naar correcte financiering van deze belangrijke intermediaire organisaties, die trouwens ook onderschreven wordt in het verslag van de regeringscommissaris, tegemoet te komen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, natuurlijk erken ik het belang van de zes organisaties binnen het literaire landschap. Ik respecteer daarbij ook ten volle de keuzevrijheid van Literatuur Vlaanderen om in het kader van de lopende aanvraagronde van de literaire organisaties de voor het brede literaire veld beste beslissing te nemen.

Bij het afsluiten van de beheersovereenkomst voor de beleidsperiode 2021-2025 met Literatuur Vlaanderen werd een aanzienlijke inspanning gedaan om de slagkracht van Literatuur Vlaanderen te verhogen. De toelage werd voor 2021-2025 structureel met 1,6 miljoen euro verhoogd. Daarmee heeft de Vlaamse Regering de volledige meervraag, de volledige vraag die Literatuur Vlaanderen aan ons gesteld heeft, integraal ingewilligd. Die bijkomende middelen geven Literatuur Vlaanderen dus meer ruimte om een aantal ondersteuningslijnen te versterken, waaronder ook een financieel gezond literair middenveld.

Zoals hierboven al aangegeven, wens ik echter, vanzelfsprekend binnen het kader van de afspraken in de beheersovereenkomst, aan Literatuur Vlaanderen de keuzevrijheid te geven hoe die bijkomende middelen het best worden ingezet binnen het literaire landschap. Natuurlijk begrijp ik ook de vraag vanuit de literaire

organisaties, maar dat is een vraag die, in een periode van erg sterke inflatie, uit alle hoeken van de maatschappij weerklinkt. Ik kan in deze fase dan ook geen specifieke tegemoetkomingen of beloftes aan deze literaire organisaties doen. We hebben de vraag van Literatuur Vlaanderen integraal gehonoreerd. Nu is het aan hen om die middelen in te zetten op de voor hen meest adequate manier.

Mevrouw Brouwers, het antwoord van Literatuur Vlaanderen waar u naar verwijst, is volgens ons niet correct. Het gaat hier waarschijnlijk om een vergissing. De Inspectie van Financiën heeft daar natuurlijk geen uitspraak over te doen. De dossiers van deze literaire organisaties worden immers niet voorgelegd aan de Inspectie van Financiën. De dossiers van de literaire organisaties worden binnen de werking van Literatuur Vlaanderen behandeld, zoals decretaal is vastgelegd.

Wel klopt het dat de subsidies aan de literaire organisaties in de afgelopen jaren niet werden geïndexeerd door Literatuur Vlaanderen. Dat is natuurlijk het gevolg van het feit dat de dotatie van Literatuur Vlaanderen slechts voor het loongedeelte, dus van het personeel van Literatuur Vlaanderen zelf, wordt geïndexeerd. Mocht ook het niet-loongedeelte van de dotatie geïndexeerd worden, wat vandaag dus in strijd is met de begrotingsafspraken binnen de Vlaamse Regering, zou Literatuur Vlaanderen ook de subsidies aan de betrokken literaire organisaties navenant kunnen indexeren. Maar de link met de Inspectie van Financiën is hier in feite niet aan de orde.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, er is inderdaad een budgetverhoging geweest voor Literatuur Vlaanderen, die zij en ook wij absoluut kunnen appreciëren. Maar je zit natuurlijk met het probleem dat die enorme inflatie een gigantische impact heeft. En dan heb ik het nog niet over de andere bijkomende kosten in deze tijden. Dat slaat een enorme krater in de begrotingen van die organisaties, waardoor het eigenlijk onhoudbaar wordt om de werking nog verder te zetten. Dat is iets wat Literatuur Vlaanderen natuurlijk niet kon voorzien op het moment dat zij hun meerjarenplan hebben ingediend. Ze hadden die 1,6 miljoen euro extra middelen toegekend en gealloceerd aan andere zaken. Om nu te zeggen dat zij die middelen dan zelf intern moeten gaan zoeken, lijkt mij heel moeilijk, omdat natuurlijk ook andere spelers en kosten last hebben van die inflatie.

Die extra indexering zou volgens ons dus toch veeleer vanuit Vlaanderen moeten komen dan uit de middelen van Literatuur Vlaanderen zelf. Ik wil vragen om dat echt te overwegen, ook in het kader van alle inspanningen die we moeten doen om het lezen te bevorderen. We voeren die discussie hier zo vaak – gisteren nog in de plenaire vergadering – over de dalende kwaliteit van taal en lezen bij leerlingen en kinderen, maar ook in het algemeen. Telkens wanneer de boekhandels of wie dan ook hier komen spreken, wordt het belang van dat lezen benadrukt. En zij spelen daar zo'n belangrijke rol in. Ik zou het dus jammer vinden, mocht u dat niet kunnen herzien en niet op zijn minst met die indexering vanuit Vlaanderen rekening kunnen houden. Wij vragen om dat toch nog eens te herbekijken, minister-president.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): We zullen het verslag van de hoorzitting eens moeten nalezen. Ik dacht dat collega Meremans een meer voluntaristische tussenkomst had gedaan en dat we met zijn allen naar een oplossing zouden zoeken. Maar goed, we hebben uw antwoord goed begrepen. Het is natuurlijk zo dat heel veel beleidsdomeinen het moeilijk hebben door de enorme inflatie die er momenteel is. De lonen worden wel geïndexeerd, maar dat is voor de middenveldorganisaties niet het geval. Ze zitten in een speciaal hokje, als ik het zo mag zeggen. Maar ook de werkingskosten zullen een probleem geven, natuurlijk. De elektriciteitsprijzen stijgen, enzovoort. Ik neem aan dat de Vlaamse Regering zich daar de komende

maanden over zal buigen in het kader van de begroting en het al dan niet verschuiven van middelen. Het zal blijken hoe de verschillende ministers daarmee omgaan. Maar dat is hier nu het debat niet.

Dit is dringend – en daarom hebben we de vraag ook meteen ingediend – omdat eind juni Literatuur Vlaanderen over de zes organisaties, plus misschien zes extra organisaties, een beslissing zal moeten nemen. U legt de bal volledig in hun kamp. Zij moeten zich binnen de huidige contouren houden aan de middelen die er zijn. Die middelen zijn inderdaad verhoogd, daar waren we zeer tevreden over, en Literatuur Vlaanderen ook, neem ik aan. Door de bal in hun kamp te leggen, is de kans wel groot dat het ten koste van de eigen werking zal gaan. Ofwel zullen minder organisaties worden betoelaagd, ofwel gaat het koste van de eigen werking van Literatuur Vlaanderen. Maar ze zullen, zelfs met de bijkomende middelen, allicht niet alles kunnen doen wat voorzien was en wat gevraagd wordt in het kader van de beheersovereenkomst. Dat is toch een kleine bezorgdheid die we hebben.

Het ging mij echt enkel over de indexering van de lonen. Ik spreek zelfs nog niet over de werkingskosten, die ook overal groeien en nog een bijkomend probleem over heel Vlaanderen met zich meebrengen. Men zou er voor de lonen toch echt iets op moeten kunnen vinden. Maar goed, ze zullen binnen hun eigen, verhoogde, middelen moeten zoeken. Ik vrees een beetje dat dat ten koste zal gaan van de eigen werking. Dat is zeer jammer.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Wat dat voluntarisme betreft, is het natuurlijk zo dat we moeten kijken of er aan het einde van de rit middelen zijn. En dat laat ik over aan de regering, natuurlijk. Het is altijd gemakkelijk om beloftes te doen, maar die moeten een jaar nadien ook worden waargemaakt.

Ik heb vorige keer duidelijk gezegd dat die organisaties hun waarde hebben, maar de rek is niet oneindig. Het gaat over zes organisaties en er komen er nog eens zes bij, waarvan in aanwezigheid van Literatuur Vlaanderen hier werd gezegd dat een drietal zeker de moeite waard zijn. Maar goed, het is voor een stuk aan Literatuur Vlaanderen om te zeggen waar de focus ligt. Het is logisch dat we dat overlaten aan de organisatie.

En dan moet het huishouden gerund worden, en de financiën van het huishouden worden gedaan door de regering. Dat is nogal logisch. We kunnen in deze commissie wel zeggen dat we het een valabele optie vinden, maar dan moet er bij de begrotingsbesprekingen gekeken worden wat er eventueel mogelijk is. Voorafnames maken is moeilijk. We moeten wel trachten om het middenveld te blijven honoreren, maar het is de taak van de regering om te zien wat mogelijk is en wat niet.

Het is wel zo – en dat geldt voor alle cultuursectoren, zoals de minister heeft gezegd – dat de inflatie en de bijkomende kosten voor iedereen, voor elke organisatie geldt die tegenwoordig actief is in Vlaanderen.

Ik vraag van Literatuur Vlaanderen dat ze de keuzes niet doorschuift naar een ander niveau, maar zelf de keuzes maakt binnen de expertise die ze heeft. En dan moeten we kijken of er een beheersbaar landschap overblijft. Daarom denk ik dat we nog even zullen moeten afwachten.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, natuurlijk begrijp ik die vragen allemaal. Maar wij als Vlaamse overheid worden natuurlijk met dezelfde fenomenen geconfronteerd. Ook in onze investeringspolitiek zie je de prijzen enorm stijgen, ook onze lonen. Dan zeggen dat het allemaal maar door Vlaanderen en door de

Vlaamse begroting gedragen moet worden: ik zou zeggen dat het overheidsbeslag al redelijk hoog is in dit land en dat er grenzen zijn aan wat we kunnen en niet kunnen. In zulke tijden denk ik dat er eerder keuzes gemaakt moeten worden dan dat je zomaar automatisch de put groter maakt. Ik heb het gisteren in het parlement ook gezegd en ik wil het hier nog eens herhalen – dat is dan misschien minder als minister van Cultuur, maar wel als minister-president –: ik heb het voordeel gezien van een budget te krijgen dat gezond is, dat min of meer in evenwicht is, toen we de covidcrisis moesten aanpakken, en dat we diep in de zakken hebben kunnen tasten om de doelstelling te bereiken die we op voorhand gesteld hadden, namelijk om organisaties, instellingen en bedrijven die gezond waren voor de coronacrisis, erdoor te trekken. Als je begroting helemaal in de prak hangt, heb je die ruimte niet. Ik wil er toch ook een punt van maken om een gezonde begroting door te geven aan de volgende ploeg, na 2024. Dat wil zeggen dat de middelen gelimiteerd zijn en dat we binnen die gelimiteerde middelen de juiste keuzes moeten maken. Maar zomaar zeggen: 'alle maatschappelijke uitdagingen: gooi het maar in de bak van Vlaanderen', daar zijn limieten aan, daar zijn echt limieten aan. Dat is dus de moeilijkheid waar we op dit moment mee geconfronteerd worden en die we zullen moeten beheren en beheersen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel, minister-president. Ik ben het met dat laatste eens, dat we goed moeten nadenken en prioriteiten stellen in tijden waarin de druk heel hoog is om overal extra middelen voor te voorzien. Maar het is wel mijn overtuiging dat in het kader van het bevorderen van het lezen – wat zo cruciaal en essentieel is, maatschappelijk maar ook richting de problemen die we willen bekampen in het onderwijs enzovoort – en het in stand houden van een literair ecosysteem – dus voor een stuk ook economisch – die organisaties toch heel waardevol zijn en dat een niet-indexering van de lonen echt voor heel grote problemen zorgt. Als u dus nog mogelijkheden en ruimte hebt, hoop ik toch dat dit bovenaan uw prioriteitenlijst staat.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Ik wil gewoon nog even aangeven dat er hier een vorm van ongelijke behandeling is. Via het Kunstendecreet gaat u rechtstreeks organisaties subsidiëren en daar wordt de indexering mee gesubsidieerd. Hier zitten we met een fonds – pas op: wij zijn voor fondsen, u weet dat, dat is een van onze partijstandpunten – en hier zien we toch een nadeel van zo'n fonds dat we misschien in de toekomst eens nader moeten bekijken. Als fondsen dan organisaties subsidiëren en niet die loonindexering kunnen betalen – ze hebben middelen, u zegt dat terecht, ze zijn verhoogd – is het niet uitdrukkelijk voorzien in de beheersovereenkomst dat zij extra middelen hebben gekregen specifiek voor de loonindexering van de organisaties die zij subsidiëren. Daar zit ergens iets dat we in de toekomst eens nader moeten bekijken. We hebben nog fondsen, en lonen die alsmaar omhoog gaan met de indexering, ja, zij moeten dat ook betalen. Als ze het dan niet kunnen betalen omdat ze er de nodige subsidies niet voor krijgen, zitten we wel met een probleem. Ik zou toch graag hebben dat dat in de toekomst nader wordt bekeken, want er is hier een vorm van ongelijke behandeling in mijn ogen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de open brief van State of the Arts aan de landschapscommissie – 3012 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de open brieven van State of the Arts en het Platform voor audiovisuele en mediakunsten – 3023 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Op maandag 16 mei publiceerden de kernleden van State of the Arts een open brief aan de leden van de landschapscommissie met daarin zeven aandachtspunten. De landschapscommissie moest op 16 en 17 mei een nieuw advies geven over de meer dan dertig kunstorganisaties die door de twaalf beoordelingscommissies het advies 'positief buiten budget' hebben gekregen bij de subsidieaanvraag. Dat betekent dus: een goed project, een goed dossier, maar we hebben er jammer genoeg geen geld voor.

De open brief werd intussen ondertekend door meer dan tachtig klinkende namen uit het kunstenveld. De brief beschrijft de onmogelijke taak waar de landschapscommissie voor stond. Ze moest namelijk corrigerend landschapsadvies uitbrengen voor 4,5 miljoen euro, terwijl de geadviseerde bedragen voor alle positieve adviezen buiten budget samen meer dan 20 miljoen euro bedragen. State of the Arts toont in zijn brief de verregaande gevolgen voor het cultuurlandschap aan als de Vlaamse Regering de adviezen zal volgen. Het gevolg zal opnieuw een structurele verschraving van de kwaliteit van het veld betekenen.

Het is natuurlijk niet de eerste keer dat de culturele sector aan de alarmbel trekt. Ten eerste is die nog volop bezig de gigantische gevolgen van de coronacrisis te boven te komen. Dat is echt nog niet verwerkt. Ten tweede vereist de hoge inflatie een indexering van de budgetten voor Cultuur. En ten slotte berekende het Overleg Kunstorganisaties (oKo) dat de organisaties die 'positief buiten budget' waren, samen 22,4 miljoen euro nodig zouden hebben. Om de koopkracht van de hele sector te herstellen en te investeren in de toekomst van de professionele kunsten, is volgens oKo zo'n 38 miljoen euro extra nodig, ofwel 0,07 procent van de uitgavenbegroting van de Vlaamse overheid.

Als we naar de evolutie van het budget van de kunsten kijken sinds 2014, en als we daar een indexering naast leggen, dan merken we dat dat fors daalt en de levensduurte niet volgt. Die budgetten stijgen niet of blijven niet gelijk, maar gaan naar beneden. In het jaar 2022 is een absoluut dieptepunt bereikt.

Minister-president, hoe reageert u op de bezorgdheden over de verschraving van het culturele landschap die de schrijvers van de open brief bekendmaakten? Welke maatregelen stelt u voor? Bent u bereid om het cultuurbudget te verhogen, gezien de grote noden die er zijn? En hoe beoordeelt u de sinds jaren dalende cultuurbudgetten?

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, ik heb een gelijkaardige vraag over de open brief van State of the Arts en het Platform voor Audiovisuele en Mediakunsten (PAM). Op 15 mei 2022 publiceerde State of the Arts een open brief, gericht aan de landschapscommissie. In april richtte PAM een open brief aan de

beleidsmakers in het kader van de preadviezen. Daarin schetsen ze op treffende wijze de uitdagingen waar de landschapscommissie voor staat, namelijk met te weinig middelen het ecosysteem van ons Vlaamse kunstenedschap vrijwaren. Zowel wat betreft speel- en residentieplekken voor kunstenaars als wat betreft cultuureducatie, cultuurspreiding over heel Vlaanderen en internationaal, meerstemmigheid binnen de sector, innovatie en experiment et cetera dreigen er grote hiaten te vallen. Ook de instroom van nieuwe organisaties is beperkt.

Met het huidige budget kunnen lang niet alle organisaties die een positieve beoordeling kregen, gehonoreerd worden. Dat betekent de facto dat het bloeiende Vlaamse kunstenedschap, waarmee we internationaal hoge ogen gooien, dreigt te verschromen. Ook de kaasschaafmethode, waarbij elke organisatie die positief beoordeeld werd, wat inlevert om andere organisaties overeind te houden, is geen optie, omdat de voorbije jaren door besparingen en het niet-indexeren van de middelen de sector al tot op het bot werd uitgehold.

Naar aanleiding van de brief hebben wij de volgende vragen, minister-president. Hoe kijkt u aan tegen de dreigende verschroming van het landschap? Hoe zult u ervoor zorgen dat onze boeiende kunstensector ook in de toekomst kwalitatief en divers werk kan realiseren? Hoe zult u ervoor zorgen dat onze sector veerkrachtig blijft voor de komende vijf tot tien jaar? Waar zult u budget halen om een drama te voorkomen? Welke pistes worden onderzocht om de financiering van het Kunstendecreet toch rond te krijgen?

Wat met de organisaties die een negatief advies kregen of organisaties die niet door de landschapscommissie werden opgevist? Is er een uitstroombesario voorzien? Als die organisaties enkel kunnen terugvallen op projectsubsidies, zal dat een enorme druk zetten op het voorziene budget voor projectsubsidies en dreigen er opnieuw kansen voor nieuwe spelers in het veld verloren te gaan. Hoe zult u ervoor zorgen dat de beperkte pot met projectsubsidies niet onder druk komt te staan door het grote aantal organisaties die achter het net van de werkingssubsidies hebben gevestigd?

En hoe zult u ervoor zorgen dat de organisaties die het zonder structurele subsidies moeten stellen, alsnog een gezond arbeidsklimaat en 'fair practice' kunnen realiseren voor hun kunstenaars en medewerkers en dat belangrijke werkingen in dit ecosysteem niet compleet stilvallen omdat ze niet aan de economische en financiële druk kunnen voldoen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer D'Haese, wat een plezier om u in de commissie Cultuur te zien, terwijl er deze keer eigenlijk weinig camera's staan. Toen gebeurde dat nog wel eens. Het is een plezier. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ik heb begrip voor de onzekere situatie waarin vele organisaties en spelers zich momenteel bevinden. Ik maak me echter wel sterk dat via het Kunstendecreet een kwalitatief, divers kunstenedschap ondersteuning kan blijven vinden. Het totale aantal gesubsidieerde organisaties zal in ieder geval in dezelfde grootteorde blijven als ervoor. Er komen immers heel wat instromers bij, vaak jonge organisaties die een nieuwe dynamiek aan het landschap kunnen geven. Dat was ook een van de bedoelingen van het decreet, namelijk om er een dynamiek in te krijgen, om nieuwe organisaties te laten instromen en andere te laten uitstromen.

We hebben het in deze commissie al een aantal keer gehad over het verhogen van het budget. Het budget voor de werkingssubsidies binnen het Kunstendecreet zoals voorzien in de begroting 2022 is voorafgaand bekendgemaakt door mijn administratie: het gaat om nagenoeg 90 miljoen euro voor kunstenedorganisaties die

een werkingssubsidie aanvragen, iets meer dan 61 miljoen voor kunstinstellingen en ongeveer 3,5 miljoen euro voor organisaties met specifieke kerntaken.

Ik kan nog geen voorafname doen op eventuele bijkomende budgetten, aangezien dat een beslissing is van de voltallige Vlaamse Regering. Die zal wel in de komende weken genomen worden. Ik heb in deze commissie en op verschillende fora al vaak gezegd dat ik mij ertoe verbind om een inspanning te leveren om dat budget omhoog te krijgen. Daar blijf ik bij. Met een verhoging van dat budget kunnen we een aantal echt grote moeilijkheden oplossen. Ik zal me daarvoor inzetten, maar dat zullen we dus op 30 juni om 12 uur 's nachts ten laatste te weten komen. Daarom zal de onzekerheid bij een aantal organisaties inderdaad nog een paar weken duren. Ik heb daar begrip voor.

Hoe beoordeel ik de dalende cultuurbudgetten? Ik heb hier al een aantal keer aangegeven en ik wil hier vandaag herhalen dat in 2022 het beleidsdomein Cultuur niet hoeft te besparen, in tegenstelling tot ongeveer alle andere departementen van de Vlaamse overheid. Ik ben daar als minister van Cultuur fier op.

Uiteraard ben ik op de hoogte van de berekeningen die oKo gemaakt heeft. Dit hebben we op 31 maart al in deze commissie besproken en dat is ook met hen besproken. Het gaat hier overigens enkel over de kunstbudgetten, niet over cultuurbudgetten. Het is trouwens niet zo eenvoudig om cultuurbudgetten uit de begroting te isoleren wegens een aantal budgetposten voor onder andere infrastructuur die we gemeenschappelijk hebben met de minister van Jeugd. Maar ik kan iedereen aanraden om naar de cijfers van de laatste jaren te kijken, bijvoorbeeld via het eenvoudige en vrij beschikbare klikmodel. Ik verwijs daarvoor naar begrotingdigitaal.fenb.be. U zult allesbehalve een daling opmerken. Overigens heb ik toen ook aangegeven dat het wel verantwoord is om de middelen voor het Kunstendecreet te verhogen en dat ik mij daarvoor wil inzetten. Ik ben dus een inspanningsverbintenis aangegaan, ook met oKo.

Wat met de organisaties die een negatief advies kregen? Het Kunstendecreet voorziet een vastgelegd percentage voor projectsubsidies. Dat was een vraag van deze commissie die al vele jaren leefde. Dat is nu vastgelegd op 12,5 procent van het bedrag beschikbaar voor werkingssubsidies van kunstorganisaties. Als ik het budget verhoogd krijg, dan gaat van de budgetverhoging 12,5 procent in de projectsubsidies. In tegenstelling tot het verleden blijft een bepaald aandeel dus altijd voorbehouden voor projectsubsidies. Organisaties die geen werkingsubsidies meer ontvangen, kunnen een beroep doen op projectsubsidies voor zover het om een afgebakend project gaat. Ik reken op de inschatting van de beoordelingscommissies om de meest relevante initiatieven positief te adviseren en ook ruimte te laten voor nieuwe spelers.

Dan kom ik tot de laatste vraag. Ongeacht of een organisatie wel of geen subsidies ontvangt, moet er aandacht zijn voor een faire vergoeding van kunstenaars. Dit blijft de verantwoordelijkheid van de organisatie. Indien een organisatie geen structurele subsidies meer ontvangt, dient zij haar werking te herevalueren en het zakelijk beheer bij te sturen. Er zijn reeds diverse initiatieven ondernomen door belangenbehartigers en bovenbouwspelers om organisaties op dit vlak te ondersteunen. Maar het is natuurlijk zo dat als organisaties negatief beoordeeld worden dat consequenties heeft, anders moeten we die hele beoordeling stoppen. Ik pleit daar niet voor. Ik pleit er niet voor dat de politiek zal zeggen: 'Jij krijgt subsidies en jij niet'. Bij het krijgen van een negatief advies heeft men nog de kans om argumenten op tafel te leggen en de beoordelingscommissies bekijken dat op-nieuw. Als men dan toch eindigt met een negatief advies, dan kunnen we niet zeggen dat we dat opzijleggen en gewoon voortdoen als daarvoor. Dat is een moeilijke positie.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bedankt voor het warme welkom in de commissie Cultuur. Ik ga jullie jammer genoeg snel moeten verlaten om naar de commissie Wonen te spurten, waar mijn volgende vraag geagendeerd staat.

Het is heel positief dat u zich wilt inzetten voor de verhoging van de budgetten, maar zoals u al in eerdere commissies hier hebt gezegd, minister-president, is het een inspanningsverbintenis maar geen resultaatverbintenis. Het is natuurlijk het resultaat dat telt, dat hoeft ik u niet uit te leggen. Dat is waarmee acteurs kunnen worden betaald, technici kunnen worden ingezet en decors kunnen worden gebouwd;

Het stoort me een beetje dat het blijkbaar altijd te vroeg is om er vragen over stellen. Binnenkort zal het natuurlijk te laat zijn. Dan hebben we een probleem van de controle van het parlement op de budgetten, als het antwoord altijd is dat u dat in de regering nog wel zult bespreken.

Er is absoluut extra budget nodig, minister-president. Er mag dan niet extra bespaard zijn, maar als je kijkt naar de evolutie van de budgetten de afgelopen jaren, dan dalen die, als je rekening houdt met de levensduurte en de inflatie. Dat zet de sector vandaag onder grote druk. U zegt dat er een aantal nieuwe bij komen, maar dan moeten er ook een aantal afvloeien. Er zijn een aantal commissies waar er minder budget is dan vroeger, omdat men het verschuift naar waar men nieuwe spelers wil binnenhalen.

Ik kan de vraag om de budgetten te verhogen alleen maar herhalen en vragen om niet, zoals u eigenlijk vandaag doet, de hete aardappel door te schuiven naar de commissies. *(Opmerkingen van Marius Meremans)*.

Laat u me even uitspreken? Dan gaan we tegen middernacht op 30 juni 2022 zien wat het wordt. Dat is volgens mij geen manier waarop je als verantwoordelijke minister aan beleid doet. Je moet duidelijkheid geven aan de sector en aan de commissie, zodat die in eer en geweten kan beslissen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik ben het er wel helemaal mee eens, minister-president, dat je met een probleem zit als je pas weet of er extra budget zal zijn op een moment dat de beslissingen genomen worden. Als men zou weten, ook bij de commissies, wat de nog beschikbare budgetten zijn, zou dat misschien een ander verhaal zijn. Op dit moment zegt u dat u het 30 juni om 12 uur zult duidelijk maken. *(Opmerkingen van minister-president Jan Jambon)*

Maar mij lijkt het nuttiger om dat vroeger te doen om een inschatting te kunnen maken van hoe we het aanpakken. Ik wil dit punt van de heer D'Haese volledig onderschrijven.

Er zal ook een grondige evaluatie nodig zijn van de werking en de resultaten van de commissies. U hebt niet uitgebreid geantwoord op mijn vraag over de vershraling, maar we zien een aantal lijnen die ons ongerust maken. Het gaat dan bijvoorbeeld over een aantal organisaties die inzetten op cultuureducatie in bepaalde steden en gemeenten. Daar lijkt zich een probleem te gaan voordoen.

We hebben het hier ook al uitgebreid gehad over Toneelhuis of Z33 of andere zaken, die heel groot zijn en waarvan de impact gigantisch zal zijn. Die impact is er niet alleen op de eigen werknemers – dat is een stukje een economisch drama, omdat heel veel mensen op straat zullen staan als ze niet meer worden opgepikt – maar ook op het hele ecosysteem van cultuur in een bepaalde stad of regio. Er zijn fundamentele vragen te stellen bij de resultaten van deze ronde.

Ik vraag me af hoe u het ziet, minister-president, om bepaalde serieuze hiaten te gaan dichtrijden met voldoende budgetten.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik hoor hier rare dingen. Ik vraag me af wat de collega van de PVDA eigenlijk wil. Wil hij dat wij op voorhand bepalen wie welk geld gaat krijgen?

Eerst wordt gezegd dat de politiek zich afzijdig moet houden en het moet overlaten aan de sector. De adviezen en de landschapscommissie, dat is de sector, collega's. Dat is niet de politiek. Het is niet de minister die het gaat bepalen. Men leest dat er een verschraling zal komen. Ik weet niet welke adviezen en beslissingen de landschapscommissie heeft genomen. Weet de heer D'Haese dat wel? Weet mevrouw Meuleman dat? Ik weet dat niet, ik laat dat over aan de landschapscommissie.

Dan wil ik het hebben over de vraag naar geld. U moet het maar eens aan mevrouw Coudyser – ze zit hier naast mij – vragen welke bedragen de Vlaamse Regering tijdens corona heeft vrijgemaakt voor de cultuursector. U moet dat echt eens opvragen. De cultuursector is ook niet getroffen door besparingen, daar zijn we het over eens. Het is nu mijn derde minister van Cultuur. Zowel bij mevrouw Schauvliege als bij de heren Gatz en Jambon hoor ik steeds de vraag naar meer geld. Maar die horen we in alle andere sectoren. In elk huishouden is er een limiet op het beschikbare budget. Of we kunnen gewoon faillissement aanvragen en dan zal Europa wel zeggen wat we moeten doen. Kijk naar Portugal en wat er daar met de pensioenen is gebeurd. Dat wil ik hier niet meemaken. Met andere woorden: je moet naar een beheersbaar landschap gaan en we moeten eerlijk zijn met de sector. Dat betekent dat niet iedereen centjes gaat krijgen. Dat moet je gewoon eerlijk durven zeggen. Dat is natuurlijk niet cool, want dan krijg je minder applaus, maar dat is verantwoord besturen. Ik denk dat we nu eerst de adviezen moeten afwachten. Dat is voor de regering. En dan moeten we zien wat belangrijk is en wat we hier gaan doen op basis van de adviezen die we hebben.

Het moet me toch wel van het hart dat hier toch een zeker wantrouwen tegenover de beoordelingscommissies te horen is. Ja, mevrouw Meuleman, ik heb ook opmerkingen gehoord over de beoordelingscommissies. We gaan dat inderdaad moeten evalueren, maar voor alle duidelijkheid: de beoordelingscommissie en de landschapscommissie is de sector zelf.

Als we meer geld willen, dan moeten we zien dat we ook meer inkomsten verwerven in Vlaanderen. Een groot voordeel zou zijn dat Vlaanderen zelf over de eigen inkomsten zou kunnen beschikken, dan zal er ook meer geld beschikbaar zijn. Maar ik heb vernomen dat de andere partijen naar een ander systeem willen gaan.

Ik begrijp de bezorgdheden. We moeten goed kijken welke keuzes moeten worden gemaakt. Wat de verschraling betreft, moeten we naar de landschapscommissie kijken om die rijke schakering te blijven behouden. Dat is enorm belangrijk. Maar we moeten ook eerlijk zijn: er is een limiet op het budget. Daar moeten we eerlijk in zijn.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Minister-president, uw antwoord was heel correct en heel uitvoerig. Ik wil ook State of the Arts bedanken voor de brief, want die schetst heel duidelijk de problematiek, de complexiteit en de uitdagingen waarmee we vandaag worden geconfronteerd in de uitvoering van de procedure van het Kunstendecreet. Die procedure en dat principe hebben we in het parlement

goedgekeurd. We hebben geoordeeld dat het aan de sector is, aan de commissies en de landschapscommissie, om adviezen te geven, onafhankelijk van politieke voorkeuren. Ik begrijp natuurlijk de bezorgdheden uit de sector.

Er zijn toch wel twee zaken die moeten worden losgekoppeld van elkaar. Dat zijn enerzijds de procedure en anderzijds het budget. Het klopt dat elke beoordelingscommissie een bepaald budget heeft gekregen om daarbinnen positief advies binnen budget te geven. Maar daarnaast kunnen ze ook positieve beoordelingen geven die buiten het budget vallen. Ten gronde is en blijft dat nog altijd een positief advies voor de organisatie en haar aanvraag.

De volgende stap is aan de landschapscommissie, die voor 4,4 miljoen euro kan 'opvissen'. Dat volstaat inderdaad niet voor alle organisaties die nu 'positief buiten budget' hebben gekregen. Dan is het nog niet einde verhaal. De landschapscommissie kan nog altijd een advies geven aan de regering met de vraag om externe middelen te voorzien. De beoordeling an sich blijft altijd positief.

De vraag die hier gesteld wordt, is niet nieuw. Ik heb die zelf ook maanden geleden al gesteld. De minister-president heeft daar heel duidelijk op geantwoord. Dat doet hij vandaag opnieuw. Hij zal de inspanning aangaan om extra middelen te zoeken. Ik ken minister Jambon als een man van zijn woord. Ik heb er vertrouwen in en we steunen u, minister-president, om die extra middelen te vinden.

Collega D'Haese, ik heb liever een minister die zegt dat hij die inspanningsverbintenis aangaat en gaat kijken op basis van de finale beoordelingen en de hele puzzel die wordt gelegd om daar een goed onderbouwde keuze te maken, dan een minister die een resultaatsverbintenis aangaat en zegt 'ik ga zoveel voorzien', ongeacht de grote puzzel en het oordeel van de landschapscommissie, waar de hiaten van het ecosysteem worden opgevuld. Ik verkies de manier die de minister-president voorstaat. Daar heeft hij alle steun in. We kijken ook uit naar de extra middelen die decretaal gekoppeld zullen worden voorzien voor die projectsubsidies.

Dan is er een tweede zaak: die negatieve adviezen. Daar verwisselen jullie de procedure met het budget. Dat heeft niets te maken met het budget dat voorzien is. Als een commissie beoordeelt dat een dossier negatief is, dan is dat negatief, ondanks het budget dat voorzien was. Dat gaat dan over het zakelijke en het artistieke plan. Zelfs indien wij 1 miljard euro middelen zouden kunnen verdelen, zou een negatief advies nog altijd een negatief advies zijn. Dat is het idee van dit nieuwe Kunstendecreet. Ik heb in het algemeen vertrouwen in de oordelen van die beoordelingscommissies. Ik denk wel dat een evaluatie zich inderdaad opdringt. Ik heb ook een aantal beperkingen gehoord, of een aantal hiaten in de werking van die beoordelingscommissies. Ik heb mijzelf ook wat vragen gesteld bij een aantal adviezen. Maar ook dan is het nog niet einde verhaal. Er kan dan nog altijd via de lokale besturen naar de minister gekeken worden en kunnen er afwegingen gemaakt worden. Er zijn nu natuurlijk nog wel een aantal beperkingen in hoe het is uitgevoerd, denk ik. Maar in het algemeen staan we wel achter dat principe.

Ik heb twee heel concrete vragen. De beoordelingscommissies en de landschapscommissie hebben hun werk nu afgerond, minister-president. Het departement moet dan ook nog een voorstel van beslissing, inclusief dat subsidiebedrag, aan u overmaken. Hebt u dit voorstel tot beslissing al ontvangen of wanneer verwacht u dat? Het is immers belangrijk dat u ook nog voldoende tijd hebt om die beslissing voor te leggen aan de regering en voor te bereiden.

Indien u het al hebt ontvangen, bent u al in overleg gegaan met de landschapscommissie of de voorzitters van de beoordelingscommissies om nadere toelichting te vragen bij hun adviezen?

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik wil nog even kort aansluiten, omdat ik wel blij ben dat bij de meerderheid hier blijkbaar toch het idee aan het rijpen is dat er inderdaad iets schort aan heel het systeem van die beoordelingscommissies. Dat is hier de voorbije twee, drie jaar eigenlijk een heilig huisje geweest naar mijn aanvoelen, waar niets op gezegd mocht worden, want 'je gaat je als politiek toch niet moeien in de oordelen van die commissies'. Ik begin nu zo wel wat te voelen. Collega Van de Wauwer zegt dat een evaluatie zich opdringt. Collega Meremans zegt eigenlijk min of meer hetzelfde. *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

Ik ben blij dat er nu eindelijk een beetje kritiek kan komen op die commissies, want die is volledig terecht. Ik heb ook die verzuchtingen gehoord, zelfs van enkele commissievoorzitters van deze ronde, die de werkwijze aanklagen. Collega Meremans, u steekt het volledig op de sector. U zegt dat het de sector is die daar actief is. Het is natuurlijk wel de politiek die de modaliteiten van zo'n commissie bepaalt en voor een groot deel de werkwijze. Als je enkele adviezen bekijkt – en ik durf dat hier duidelijker te zeggen dan anderen –, dan heb ik daar zeer grote vraagtekens bij. Je ziet dan van veraf dat daar vaak persoonlijke vetes spelen, dat daar tactische keuzes worden gemaakt door de ene binnen budget en de andere buiten budget te beoordelen of soms zelfs negatief, met het gedacht 'ze zijn too big to fail, die worden toch wel weer opgevestigd'. Toneelhuis is een fantastisch voorbeeld op dat vlak. Heel dat systeem moet dus herbekeken worden. Dat zeg ik ondertussen al drie jaar in het parlement. Ik ben blij dat de geesten nu aan het rijpen zijn.

En 'last but not least': uiteraard staat een negatief advies los van de financieringskwestie, van het aantal middelen dat er is. Aan een negatief advies moet naar mijn mening ook een gevolg verbonden worden. Ik heb ook altijd vernomen dat u hetzelfde oordeel hebt, minister-president. Maar als ik dan bijvoorbeeld kijk naar wat men in het schepencollege in Antwerpen als reactie daarop heeft, hoop ik dat u zich niet laat doen door uw partijvoorzitter, maar dat u daar standhoudt en dat u aan een negatief advies ook een bepaalde consequentie zult verbinden. We hebben in deze regering al andere voorbeelden gezien. Ik denk bijvoorbeeld aan Wel Jong Niet Hetero. Dat is een andere commissie, een ander beleidsdomein, maar die hebben ook een negatief advies gekregen en die zijn toch door uw Vlaamse Regering, door minister Dalle, zeer royaal bedeed. Die hebben toen maar 10 procent van hun middelen verloren, denk ik, en nog 90 procent gekregen, hoewel het advies van de commissie veel, veel minder was. Dat gebeurt dus. Blijkbaar legt de politiek toch wel de beoordelingscommissies naast zich neer als het haar uitkomt. Ik kan aan u vragen om daar wel een duidelijk gevolg aan te geven, maar er natuurlijk wel voor te zorgen dat er geen bloedbaden zijn. Dat is een dunne lijn.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik vind het inderdaad raar dat u zegt dat, als we alle adviezen binnengekregen hebben en het geheel overschouwen, het dan een verkeerde werkwijze is om te zeggen dat ik, mits wat extra budget, hier wel wat problemen kan oplossen. Ik vind het raar dat u dat bekritiseert. Ik zal in het vervolg zeggen dat het budget dat we erbij kunnen krijgen, ondanks de PVDA is. De heer Van de Wauwer heeft 100 procent gelijk: wat het budget ook is, dat beïnvloedt wel de categorie 'positief binnen of buiten begroting', maar de categorie 'negatief' heeft daar in wezen niets mee te maken, zelfs als de beoordelingscommissie niet wist over welk budget ze beschikte.

Ik denk dat dit nog altijd een goede werkwijze is. In een begroting staat een bepaald bedrag. En dat zal, laten we eerlijk zijn, altijd te laag zijn. Ik denk niet dat mijn voorgangers als minister van Cultuur het ooit meegemaakt hebben dat ze zich moesten afvragen hoe ze hun budget buiten zouden krijgen. Ik denk dat dat nog nooit de uitdaging geweest is voor een minister van Cultuur.

Ik denk dus dat dat een goede werkwijze is: dat is het budget, en dan zien we wat de consequenties daarvan zijn en wat er nog nodig is om hier en daar wat problemen op te lossen. Dat gaan we dus ook doen.

Natuurlijk gaan we evalueren. Dat heeft niets te maken met kritiek op die commissies of wat dan ook. We hebben het Kunstendecreet aangepast. Het is nu de eerste keer dat we die methodiek zo toepassen. Dat dat geëvalueerd moet worden, lijkt me dus logisch.

Mijnheer Van de Wauwer, we hebben het voorstel van de administratie nog niet. Dat zal eerstdaags binnenkomen. We hebben wel al samengezeten met de landschapscommissie na hun advies, om goed te begrijpen hoe ze dat gedaan hebben. We hebben het voorstel van de administratie dus niet afgewacht om al eens met de landschapscommissie aan de tafel te gaan zitten. Maar ik verwacht het voorstel van de administratie eerstdaags op onze tafel, zodat we inderdaad ruim de tijd hebben om een goede beslissing te nemen. Maar dat er gewezen en tandengeknars en gejuich zal zijn in zo'n finaal oordeel? Ik denk dat we ons daar allemaal rekenschap van moeten geven.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer Meremans, gelukkig wordt hier een woordelijk verslag van gemaakt. Dan kunt u nalezen en herbeluisteren wat er gezegd wordt. Als u daarnet goed had geluisterd, had u wel gehoord dat ik helemaal niet heb gezegd dat de politiek zou moeten beslissen wie welk budget krijgt. Dat heb ik op geen enkel moment gezegd. De politiek beslist niet over wie welk advies krijgt. De politiek beslist over het totaalbudget dat verdeeld kan worden, en bijgevolg over hoeveel er 'positief buiten budget' is. Dat is de beslissing van de politiek.

Wat u hier net hebt beweerd, is nu net de ondermijning van het punt dat ik daarnet probeerde te maken. U zegt eigenlijk dat, als er een verschraving zal komen van het landschap, dat de schuld van het veld zelf zal zijn. Jullie knippen in het budget, schuiven de aardappel door naar de sector, en dan zeggen jullie dat als er problemen zijn, het de schuld van de sector is. Dat is nu exact wat ik daarnet heb proberen aan te halen. Dat heeft er dus niets mee te maken dat wij zouden zeggen dat de politiek moet beslissen wie budget krijgt en wie niet, wel integendeel.

Mijnheer Meremans, u hebt gezegd dat er altijd meer middelen moeten zijn in Cultuur, de heer Jambon heeft gezegd dat het altijd te laag zal zijn. De realiteit is dat het minder en minder middelen worden. Dat is wel zo. En de realiteit, mijnheer Jambon, is dat het lager en lager wordt. Het is dus niet zo dat er altijd meer en meer gevraagd wordt. Jullie geven altijd minder. In absolute cijfers kun je natuurlijk alles bewijzen, maar je moet natuurlijk rekening houden met de inflatie en alle budgetten indexeren, ook die voor de cultuur.

Ik wil gerust de discussie over de overheidsfinanciën voeren en over hoe efficiënt het is om vier aparte administraties te hebben in plaats van één federale, mijnheer Meremans. Ik wil die discussie gerust aangaan. Ik denk niet dat u die zult winnen. Maar ik denk dat dat voor een andere commissie is. *(Opmerkingen van Marius Meremans en Filip Brusselmans)*

Ja, het is allemaal veel goedkoper geworden door het op te splitsen. Echt waar. *(Opmerkingen van Marius Meremans en Filip Brusselmans)*

Speciale zeden hier in de commissie Cultuur. En dat cd&v zich achter inspanningsverbintenissen zet, dat verbaast mij niets, als ik kijk naar de discussie over de kinderbijslag.

Elisabeth Meuleman (Groen): Collega's, er wordt een bepaald budget vooropgesteld, een beetje onder wat wellicht beschikbaar is. Men houdt er al rekening mee en houdt iets achter de hand. Dat is dan de zagezegde verhoging waar u daarna mee kunt uitpakken. En uiteindelijk is het dan toch de politiek, de meerderheid, die zal beslissen wie van diegenen die 'positief buiten budget' zijn, nog zullen worden opgevist en in welke grootteorde.

Het blijft dus een soort dubbel en niet-zuiver systeem, met wel nog een grote politieke impact, waarbij de meerderheid en de Vlaamse Regering toch nog beslissingen kunnen nemen, gebaseerd op iets waar we vanuit het parlement, en al zeker vanuit het veld, weinig zicht op zullen hebben. Ik blijf het dus een vreemde manier van werken en een vreemde procedure vinden, die we ook wel eens fundamenteel in vraag zullen moeten stellen.

En dan hebben we het inderdaad nog niet over diegenen met een negatief advies gehad, waarbij het onmogelijk wordt om die volgens de regels van dit decreet te gaan opvissen, maar waar volgens mij wel nog een oplossing voor zal moeten worden gevonden. Er zijn dus toch wel wat haken en ogen aan de hele procedure, minister-president. En ik denk dat we dat moeten durven uit te spreken, ook hier. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer D'Haese, u zegt dat hier gelukkig verslagen van worden gemaakt. Als u het verslag op uw gemak kunt nalezen, zult u zien dat ik 'ten laatste 30 juni' gezegd heb. (*Opmerkingen van Jos D'Haese*)

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over Working in the Arts en de ondersteuning van kunstenaars in hun loopbaan – 3024 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman (Groen): Binnenkort zal er voor kunstenaars heel wat veranderen. Het kunstenaarsstatuut zoals we het kennen, wordt hervormd onder de noemer Working in the Arts en maakt plaats voor een kunstwerkattest. Kort gezegd betekent deze hervorming een betere sociale bescherming en heel wat minder administratieve lasten voor onze kunstenaars. Met deze nieuwe regeling wordt het voor startende artiesten eenvoudiger om het nieuwe kunstwerkattest te krijgen en komt de nadruk vooral ook te liggen op het kwalitatieve aspect van de kunstenaarsloopbaan. Er wordt een stijging verwacht van het aantal kunstenaars dat in aanmerking komt van zo'n 25 procent. De Federale Regering maakt hiervoor maar liefst 66 miljoen vrij.

Deze betere sociale bescherming is een belangrijke stap in het beschermen van kunstenaars in precaire situaties. Alleen is dit slechts een schakel in het grotere ecosysteem waarin de kunstenaars hun praktijk ontwikkelen. Binnen dit systeem moeten we streven naar een eerlijke en duurzame tewerkstelling voor alle kunstenaars. Het moet een doelstelling zijn waar de volledige cultuursector een rol in speelt. Er is uiteraard het charter Juist is Juist, waarbinnen gepleit wordt voor een eerlijke verloning van kunstenaars, maar duurzame tewerkstelling gaat verder dan eerlijke verloning. Het betekent mogelijkheden creëren om een eigen praktijk te ontwikkelen en als kunstenaar te evolueren of een carrièreswitch te maken, met andere woorden een loopbaan uit te bouwen, maar ook werkbaar werk mogelijk te maken met ruimte en tijd voor een gezinsleven en de appreciatie en validatie van het zogenaamde onzichtbaar werk.

Daarnaast lijkt het ook nodig om maatschappelijk een lans te breken voor de positie van de kunstenaar in onze samenleving. Dat zij nog te vaak worden afgeschilderd als profiteurs, terwijl ze vaak tegen een heel karig loon bergen werk verzetten met een bovendien hoge maatschappelijke relevantie, is een stigma dat moet verdwijnen.

Dat er nog heel wat werk aan de winkel is, toont ook het vervolgonderzoek, 'Loont passie?', waarover mevrouw Segers in de commissievergadering van 5 mei al een vraag stelde. Daaruit blijkt dat fair pay en fair practice bij vele organisaties nog dode letter blijft, dat er nog veel zonder vergoeding voorbereidend en onzichtbaar werk geleverd wordt, dat kunstenaars in de loop van hun carrière vaak ondersteuning missen en dat het vooral voor vrouwen moeilijk blijft om een langdurige loopbaan in de kunsten uit te bouwen.

Intussen zijn de definitieve teksten van het wetsontwerp rond het kunstwerkattest beschikbaar. Daarom heb ik een aantal vragen.

Hoe staat u tegenover de hervorming van Working in the Arts? Welke impact voorziet u van deze nieuwe regelgeving op de Vlaamse cultuursector?

Zult u als voorzitter van de interministeriële conferentie (IMC) de uitrol van het nieuwe systeem en de impact ervan op de verschillende beleidsniveaus monitoren? Op welke manier?

Welke stappen zult u ondernemen om werk te maken van duurzame loopbanen in de Vlaamse cultuursector? Er wordt al behoorlijk geïnvesteerd in talentontwikkeling, maar er is weinig of geen beleidsaandacht voor langdurige groeitrajecten en in- en uitstroom van kunstenaars op latere leeftijd.

Welke maatregelen zult u nemen om werk te maken van werkbaar werk in de cultuursector? Zal de Vlaamse Regering hierin investeren? Welke mogelijkheden ziet u om specifiek de loopbaan van vrouwelijke kunstenaars te ondersteunen?

Hoe kijkt u aan tegen de negatieve perceptie die er vaak heerst over kunstenaars en hun job? Een opinie van uw partijgenoot naar aanleiding van het vernieuwde kunstwerkattest en de reacties daarop laten er geen twijfel over bestaan dat ook daar nog werk aan de winkel is?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik zal uw eerste twee vragen samen behandelen.

Ik heb het wetsontwerp en de memorie van toelichting waarbij de toegang tot het kunstwerkattest wordt hervormd en een nieuwe kunstwerkcommissie wordt geïnstalleerd grondig gelezen. Als minister van Cultuur heb ik daar wel wat vragen en bedenkingen bij.

U weet dat we in Vlaanderen een beleid voeren dat de sector sensibiliseert en responsabiliseert op het vlak van fair pay en fair practices en dat zelfredzaamheid en ondernemerschap bij kunstwerkers wil stimuleren. Een aantal van de voorgestelde hervormingen roepen in dat verband wel wat vragen op en lijken ook geen rekening te houden met onze Vlaamse situatie, waar het merendeel van de kunstwerkers professioneel actief is vanuit een zelfstandig hoofd- of bijberoep.

Daarnaast lijken sommige hervormingen niet altijd rekening te houden met de bevoegdheden die Vlaanderen heeft en initiatieven en voorzieningen die aan Vlaamse zijde al bestaan.

Daarom heb ik het initiatief genomen om samen met de bevoegde federale ministers en de bevoegde ministers van de gewesten en gemeenschappen het wetsvoorstel en de implicaties op verschillende beleidsvlakken te bespreken. Die gesprekken zijn lopende. We zaten afgelopen dinsdag een eerste keer samen. Tijdens dit overleg hebben we onze vragen geformuleerd. Later deze maand vindt een opvolgvergadering plaats. Tegen dan zouden ook enkele adviezen die de Federale Regering heeft gevraagd, onder andere van de Nationale Arbeidsraad, binnen moeten zijn.

Vanzelfsprekend zal ik de impact van de uitbreiding van het kunstenaarsstatuut op de sociaal-economische positie van de creatieve professional monitoren en onderzoeken wat de impact is op het statuut dat een kunstwerker verkiest om zijn artistieke activiteiten te ontplooiën.

We zijn nog maar in een eerste fase van het wetgevend proces. Daarom is het nu nog te vroeg om al een uitspraak te doen over de manier waarop we de impact gaan monitoren. Ik zie daar wel een aantal dingen in, maar er zijn ook nog een aantal vragen. We zijn in overleg met de andere gemeenschappen en gewesten en de federale overheid.

Uw andere drie vragen zal ik samen behandelen.

Sinds mijn benoeming als minister van Cultuur is de positie van de kunstenaar voor mij een belangrijk punt. In mijn strategische visienota van 1 april 2020 heb ik onder meer de aandacht op een correcte vergoeding van kunstenaars gericht en is zelfredzaamheid een van de vijf prioritaire aandachtspunten. Dit engagement van mijn kant werd nadien geoperationaliseerd binnen het hernieuwde Kunstendecreet en het bijhorende uitvoeringsbesluit. Concreet zijn de aandacht voor een correcte vergoeding van kunstenaars en de toepassing van fair practices gevat in de beoordelingscriteria.

De appreciatie en invulling van de fair-pay- en fair-practicesprincipes zijn trouwens tot stand gekomen na een traject in samenspraak met de sector, wat zorgt voor een breed draagvlak. De principes worden gedeeld en gepromoot via de website www.juistisjuist.be, waarnaar u net verwees. Het is nu dan ook zaak van alle actoren in de kunstensector, individuele kunstenaars, cultuurwerkers en werkgevers, om hier gezamenlijk werk van te maken.

Uw vraag naar vooruitgang in de positie van de kunstenaar is dus meer dan terecht. De realiteit dwingt ons wel geduld aan de dag te leggen wat betreft de impact van de vernoemde beleidsmaatregelen. De beoordelingsprocedure in het kader van het Kunstendecreet is momenteel lopende en de implementatie hiervan start in 2023. De verhoogde aandacht van de thematiek heeft uiteraard wel al de nodige veranderingen in de sector teweeggebracht.

Naast de aandacht binnen het Kunstendecreet voor fair pay en fair practices heb ik vorig jaar in juni 2021 ook het derde Vlaams intersectoraal akkoord voor de podiumkunsten, het zogenaamde VIA 3-akkoord, afgesloten met de werkgevers en de vakbonden uit de podiumkunsten voor de periode 2021 tot 2025. Het doel is de tewerkstelling in de podiumsector op een duurzame en veerkrachtige manier te versterken en te ondersteunen. Het ging om een bijkomend budget van nagenoeg 2 miljoen euro per jaar, waarvan 1,4 miljoen euro voor koopkrachtmaatregelen en 600.000 euro voor kwaliteitsmaatregelen. Het totaalbudget voor de VIA-maatregelen voor de kunstensector groeide hierdoor aan tot 6 miljoen euro per jaar.

Door dit akkoord steeg de koopkracht van de werknemers uit de kunstensector nog boven op de automatische indexering van de lonen, via een verhoging van hun eindejaarspremie. Er was in dit akkoord ook bijzondere aandacht voor de vele flexwerkers en werknemers met korte contracten die actief zijn in de kunsten. Het

zijn maatregelen die zijn afgesproken, waar de sociale partners volop werk van aan het maken zijn. De implementatie is volop bezig. Samen met de sector maak ik dus volop werk van een ondersteuning van kunstenaars op verschillende niveaus. Dit zal ongetwijfeld ook bijdragen tot een positieve perceptie van kunstenaarsloopbanen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Het is goed dat u samenzit en een aantal zaken aan het bespreken bent. Als ik het goed begrijp, hebt u daar een initiatief rond genomen. Het is jammer dat uw partijgenoten dat niet hebben afgewacht en een teneur hebben gezet die eerder negatief is en de kunstenaar en het kunstenveld niet ten goede komt.

Mijn bijkomende vraag is wat voor u nog de knelpunten zijn. Welke zaken worden besproken? Kunt u iets meer zeggen over de onderwerpen, zonder dat er al resultaat van is?

Het is goed dat fair pay, fair practice en Juist is Juist er zijn, maar het laatste rapport, 'Loont passie?', legt nog eens heel duidelijk de knelpunten bloot. Het is een feit dat onzichtbare en al te vaak niet-betaalde arbeid nog steeds een belangrijk deel uitmaakt van wat kunstenaars moeten doen. Het is ook een feit dat opdrachten tijdelijk en vaak niet duurzaam zijn. Het aantal uren dat geklopt moet worden om van de kunstenaarsloopbaan een leefbaar beroep te maken, zorgt voor enorme druk, waardoor vrouwen de eersten zijn – en die cijfers waren heel frappant – die een loopbaan in de kunsten moeten opgeven en iets anders moeten zoeken om het allemaal behapbaar te houden. Dat blijven toch knelpunten. Het is goed dat er maatregelen genomen zijn. Ik hoop op een heel goede opvolging van de werkelijke resultaten van de genomen initiatieven.

Mijn bijkomende vraag is: wat zijn volgens u nog de knelpunten?

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): In verband met het onderzoek 'Loont passie?' heb ik gelezen – ik heb dat misschien anders gelezen dan u – dat de economische positie van die creatieve professionals eigenlijk niet wezenlijk verschilt van de eerdere onderzoeken uit 2014, 2016 en 2018, wetende dat we de afgelopen twee jaar met een serieuze coronacrisis zaten. In die studie valt heel duidelijk op dat de steunmaatregelen uit de coronacrisis hun doel bereikt hebben en dat we ondanks die moeilijke jaren ook de mindset om creatief aan de slag te blijven gaan, wel houden. Dat is al heel positief. Dat betekent niet dat die correcte verloning van de kunstenaars geen uitdaging blijft. Ik denk dat de minister-president voldoende voorbeelden gegeven heeft van hoe wij hier in Vlaanderen een activerend beleid hebben en de creativiteit ten volle willen omzetten naar dat ondernemerschap. Het VIA 3-akkoord bijvoorbeeld heeft wel heel duidelijk aangetoond dat we door faire verloning ook inzetten op het zichtbaar maken van het zogenaamd onzichtbaar werk. Dat zal zich in de toekomst wel in een positieve zin voortzetten.

Ik stel wel vast – dat hebben we in deze commissie vanuit Vlaanderen met alle partijen al gezegd, denk ik – dat we ook nood hebben aan een goed kunstenaarsstatuut en dat een grondige hervorming zich echt opdringt. Ondertussen heb ik ook het voorstel dat op het federale niveau ligt, gelezen. Als wij hier gaan voor het aanzetten naar eerlijk loon en het aan de slag gaan, dan zie ik daar toch echt wel een aantal zaken die eerder naar inactiviteit wijzen en het bijna nog makkelijker maken. Ik zie bijvoorbeeld ook overlapping met wat Cultuurloket in Vlaanderen al lang doet. Dat zijn dus een aantal zaken die nog uitgeklaard moeten worden. Ik hoop vooral ook op de collega's van cd&v en Open Vld, die daar toch gaan bewaken dat wat we hier in Vlaanderen doen, zich ook vertaalt in de hervorming van het kunstenaarsstatuut.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik wil natuurlijk niet in technische details vervallen, maar waar gaat het fundamenteel over, de vragen die jullie gesteld hebben? Over bevoegdheden, of er geen bevoegdheidsoverschrijdingen zijn. Daar moeten van het federale niveau duidelijke antwoorden op komen om aan te tonen dat men binnen zijn bevoegdheidspakket blijft. En ook of het voldoende rekening houdt met de situatie in Vlaanderen in het kunstenveld – eigenlijk heb ik het antwoord in mijn antwoord van daarstraks al gegeven –, waar wij inzetten op fair practices en fair pay, wat aan de andere kant van het land veel minder gebeurt, en waar wij in Vlaanderen ook zitten met heel veel kunstenaars in een zelfstandigenstatuut, met die typische constellatie van het Vlaamse landschap. We hebben alleen nog maar vragen op tafel gelegd, mevrouw Meuleman, voor alle duidelijkheid. We hebben daar een heel aantal vragen rond geformuleerd.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik ben in elk geval blij, minister-president, dat u genuanceerder bent dan uw collega, de heer Anseeuw, in zijn uitlatingen en opinies. Ik denk dat het geenszins de bedoeling is – hiermee wordt het cliché dan nog maar eens bevestigd – dat dat inactiviteit zou bevorderen, wel integendeel. Het is de bedoeling om ruimte te geven om een carrière en een loopbaan in de kunsten te ontwikkelen. Het zijn dus die kwalijke clichés die we echt moeten bevechten, minister-president. Ik hoop dat u blijft benadrukken dat voor u het omgekeerde, de fair pay en fair practice, belangrijk is.

Voor de rest zullen we opvolgen wat er uit het overleg komt. Dus in elk geval bedankt voor dat initiatief.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.